

UURINGU RAPORT:

Eesti elanike teadmised ja hoiakud Eesti arengukoostöö suundade kohta

2024 on Eesti rahvusvahelises arengukoostöös mitmeski mõttes tähenduslik aasta. Eesti Vabariigi valitsus kinnitas uue [arengukoostöö ja humanitaarabi strateegia aastateks 2024-2030](#) ning Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus [ESTDEV](#), mis viib ellu valitsuse rahvusvahelise arengukoostöö eesmärgid, on aasta esimeses koostamas strateegiale rakenduskava. Ning kuigi Eesti kõige olulisemaks arengukoostöö prioriteediks on viimastel aastatel tõusnud Ukraina toetamine, tõid geopoliitilised muutused meie sihtriikide hulka tagasi Armeenia (aastatel 2006-2016 Eesti arengukoostöö üks prioriteet-riikidest), kus Eesti on võtnud ülesandeks toetada hariduse ning demokraatia arengut.

Arengukoostööd läbiviivate Eesti vabaühenduste katusorganisatsioon, Välisministeeriumi ja ESTDEV-i strateegiline partner [Arengukoostöö Ümarlaud](#) viis Eesti elanike seas läbi arvamusküsitluse arengukoostööga seotud hoiakute ja teadmiste kohta. Uurisime, mil määral ollakse arengukoostöö kui printsiibiga kursis ning milline on avalik arvamus arengukoostöö tegevus-suundade ja rahastamise kohta. Lisaks uurisime, mis (asjakohastel) teemadel sooviks Eesti elanikud saada rohkem informatsiooni ning millistesse valdkondadesse peaks ressursse rohkem suunama seoses Ukraina abistamisega. Tegu on kordusuuringuga, mis aitab näha Eesti elanike hoiakute trende 2020-2024. aastatel.

Käesolev uuring valmis 2024. aasta alguses koostöös uuringufirmaga Norstat, kes teostas küsitluse ajavahemikus 26. veebruar kuni 4. märts ning sellele vastas kokku 1161 18-aastast ja vanemat Eesti Vabariigi elanikku. Küsitlus teostati telefoni- ja veebiküsitluse kombinatsioonina. Valimi andmed on tulemuste esinduslikkuse tagamiseks kaalutud vastavaks Eesti elanike proportsionaalsele jaotusele peamiste sotsiaal-demograafiliste tunnuste alusel.

Valminud raport ja uuringutulemused on mõeldud praktilise vahendina arengukoostöö valdkonna edasiseks arendamiseks. Uuring valmis Välisministeeriumi arengu- ja humanitaarabi vahendite ja Aktiivsete Kodanike Fondi (ACF) rahastuse toel.

1161

INIMEST OSALES
UURINGUS

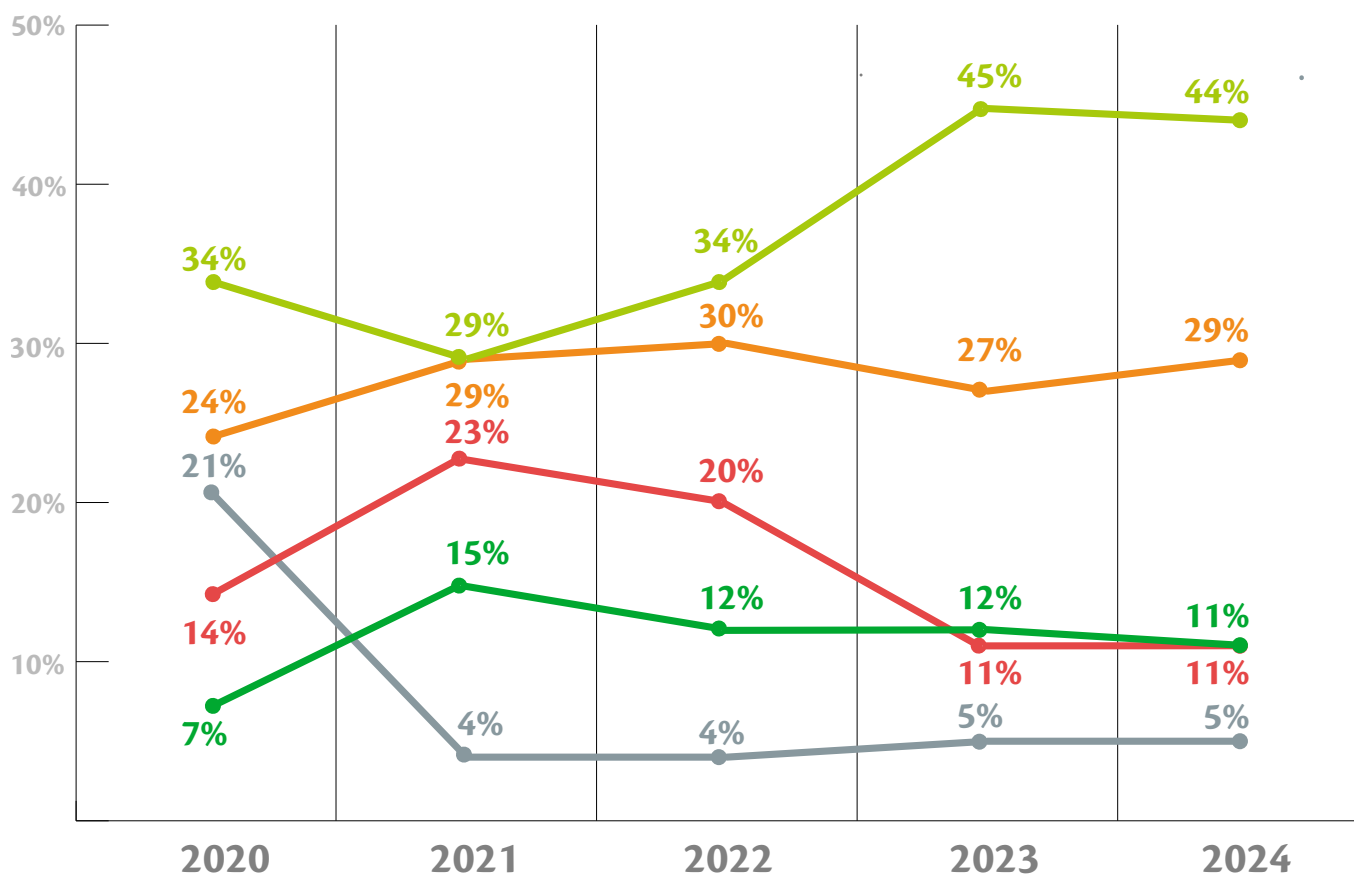
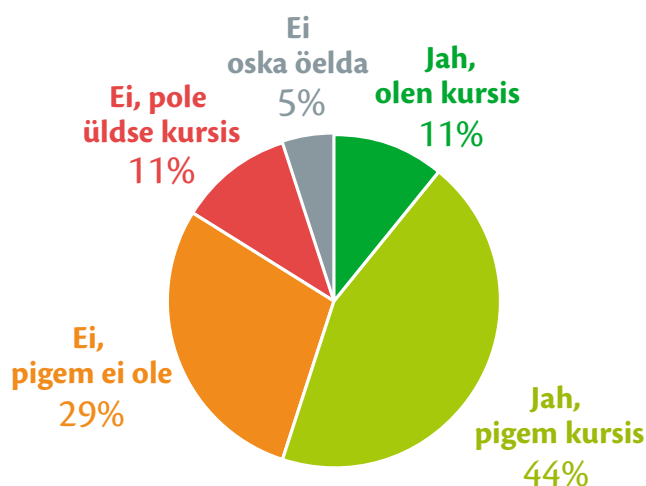
TEADLIKKUS EESTI ARENGUKOOSTÖÖ PÕHIMÕTETEST JA SUUNDADEST

Küsisime Eesti elanikelt, mis määral on nad teadlikud Eesti riigi arengukoostöö põhimõtetest ja suundadest.

11% vastanutest leidis, et on põhimõtete ja suundadega kursis ja 44%, et on pigem kursis. 29% leidis, et nad pigem ei ole kursis ning 11% leidis et pole arengukoostöö põhimõtete ega suundadega üldse kursis. 5% ei osanud küsimusele vastata.

Võrreldes tulemusi AKÜ poolt [2023. aastal läbi viidud uuringu](#) tulemustega, võib öelda, et aastaga ei ole teadlikkus oluliselt muutunud. Aasta varem leidis 12% vastanutest, et nad on valdkonnaga kursis ja 45%, et nad on pigem kursis, 27%, et pigem ei ole, ja 11%, et pole üldse antud teemaga kursis. 5% ei osanud aga küsimusele vastata.

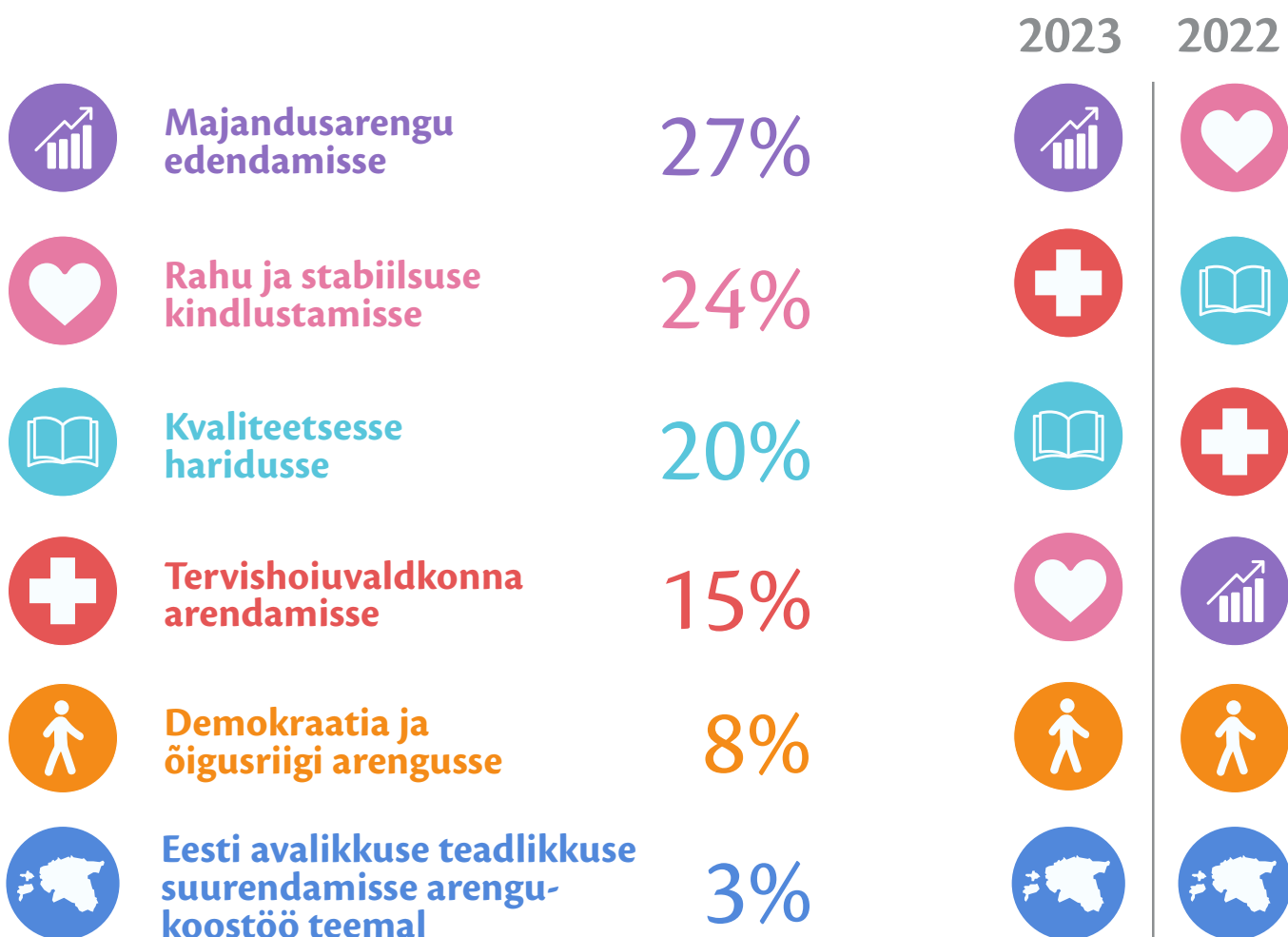
Teadlikkus valdkonnast on aga märgatavalt madalam nooremates ja kõrgem vanemates vanuserühmades. Näiteks vanuserühmas 18-24 aastat vastas keskmiselt 47% inimestest, et on või pigem on kursis valdkonnaga ning 53% vastas, et ei ole või pigem ei ole kursis. Vanuserühmas 65-74 aastat vastas siis 70% inimestest, et on või pigem on valdkonnaga kursis ning ainult 25% vastas, et ei ole või pigem ei ole kursis.

Küsisime, millistesse tegevussuundadesse peaks Eesti riigi arengukoostöö kõige rohkem ressursse suunama.

27% vastanutest pidas kõige olulisemaks majandusarengu edendamist, sellele järgnes 24% toetusega rahu ja stabiilsuse kindlustamine ning 20% vastanutest pidas oluliseks kvaliteetse hariduse tagamist. Tervishoiu arengu toetamist pidas oluliseks 15% vastanutest. Kõige tagasihoidlikum toetus oli demokraatia ja õigusriigi arengusse (8%) ning avalikkuse teadlikkuse tõstmisesse (3%).

Sarnaselt eelmistele, on ka sel aastal kõige olulisemaks peetud majandusarengu edendamist (28% 2023. aastal). Märkimisväärne muutus on aga toimunud toetuses rahu ja stabiilsuse kindlustamisele, kvaliteetse hariduse tagamisele ja tervishoiu arengule. Kui eelmisel aastal peeti teiseks kõige olulisemaks valdkonnaks tervishoiu arengut, siis nüüdseks on sellele kohale tõusnud rahu ja stabiilsuse kindlustamine. Edetabelis kolmandale kohal on jäänud kvaliteetse hariduse tagamine. Tervishoiu arengu valdkond on aga langenud neljandale kohale. Eelnevate aastate küsitlustega võrreldes on kaks vähim toetust saanud tegevussuunda jäänud samaks.

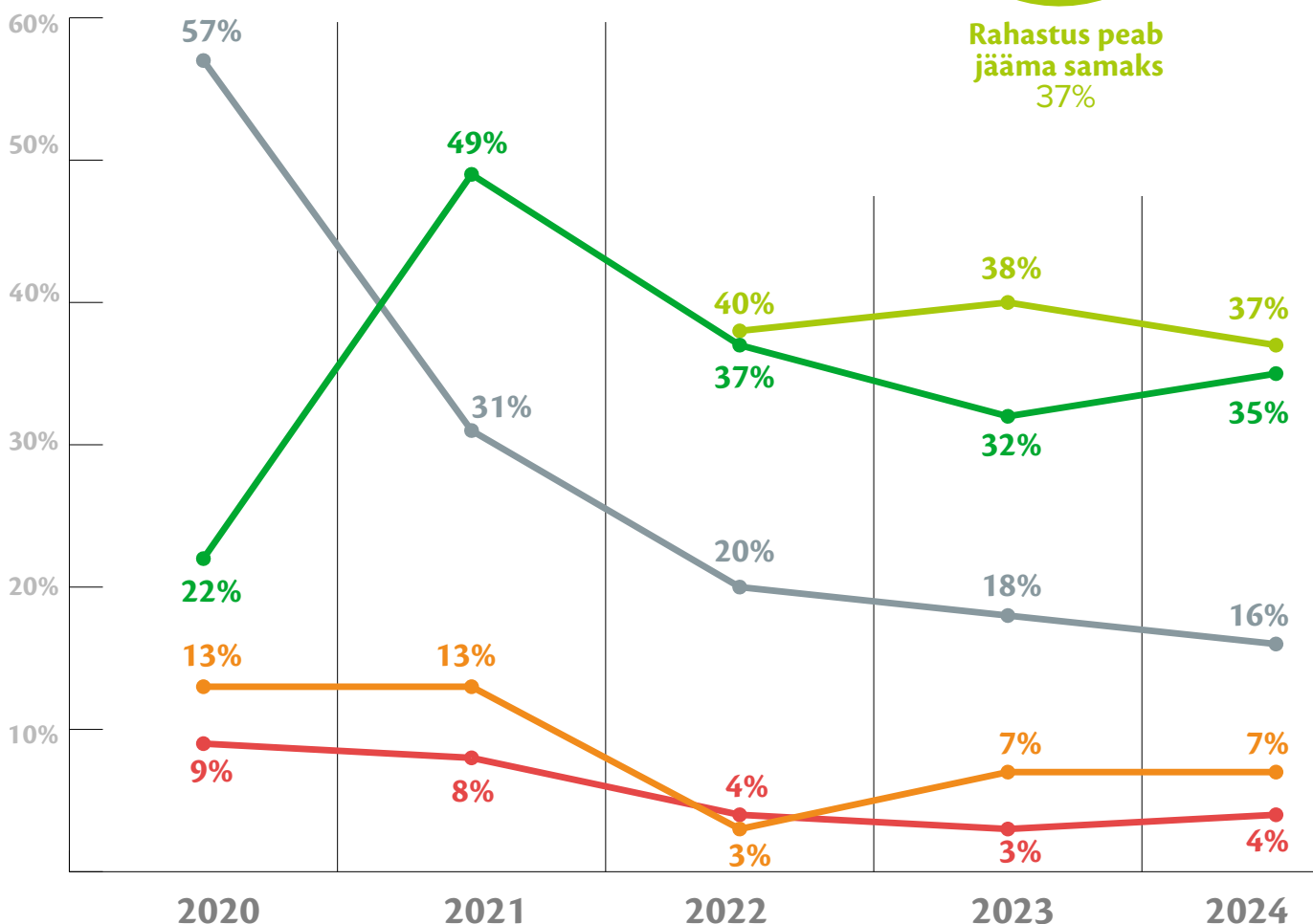
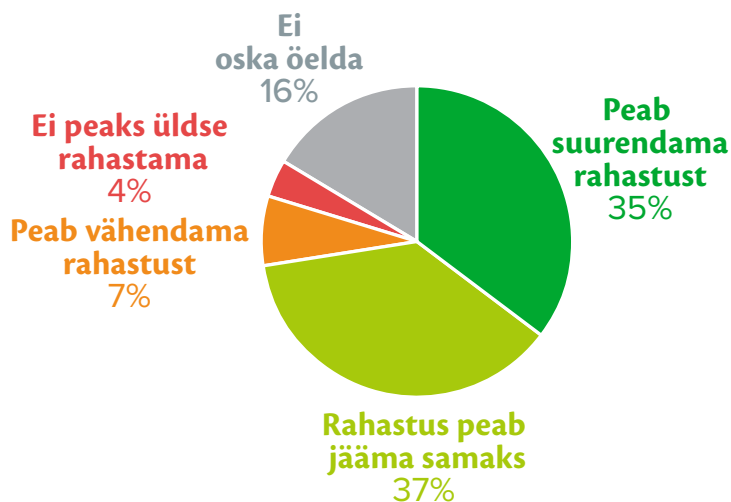
Küsisime, kas olukorras, kus Eesti riik on arengukoostöö raames antava abi jaoks eraldanud keskmiselt 0,16% RKT-st, peaks arenguabi rahastamine jääma samaks või muutuma.

37% vastanutest leidis, et rahastus peaks jääma samasse suurusjärku ning 35% toetas arengukoostöö rahastuse suurenemist. 7% küsitletutest leidis, et rahastust peab vähendama, ning 4% arvates ei peaks Eesti arengukoostööd üldse rahastama. Küsimusele ei osanud vastata 16% vastajatest.

Võrreldes varasemate aastatega on toimunud pigem positiivsed muutused arengukoostöö rahastust puudutavate hoiakute osas. Eelmisel ehk 2023. aastal toetas rahastuse suurendamist

32% küsitletutest. Siiski ei ole see toetus tõusnud võrdväärseks aastatele 2022 ja 2021, mil see oli vastavalt 37% ja 49%. Eelmisel aastal toetas rahastuse vähendamist või sootuks lõpetamist kombineeritult 10% vastanutest, mis tähendab käesoleval aastal on ühe-protsendilist tõusu. Järgepidevas langustrendis on aga vastajate hulk, kes ei oska küsimusele vastata. Aastal 2020 oli see 57%, aastal 2021 31%, aastal 2022 vaid 20% ning aastal 2023 18%.

Uuringust on näha, et kõige rohkem toetatakse arengukoostöö rahastuse suurendamist vanuseklassis 18-24 (pea pooled ehk 48%).

Eesti peamiseks arengukoostöö prioriteediks on Ukraina. Küsisime, millistesse valdkondadesse peaks Eesti Ukrainas kõige rohkem ressursse suunama.

23% vastanutest eelistas, et ressursse suunataks psühholoogilise toe suurendamiseks lastele ja sõjakuritegude ohvritele, 13% eelistas ressurside suunamist demokraatia arengusse ja hea valitsemistava juurutamisse. Võrdväärset oluliseks peeti infrastruktuuri rajamist ning majandusarengut (12% toetus mõlemas valdkonnas). 10% vastanutest pidas aga oluliseks ressurside suunamist naiste varjupaikadesse ning 7% eelistas toimetuleku suurendamist vaesunud rahvastiku hulgas. Kõige vähem ehk 4% toetati kvaliteetsesse hariduse tagamist. 9% vastanutest sooviks ressursse suunata mõnesse muusse valdkonda ja 10% ei osanud vastata.

Võrreldes 2023. aasta küsitlusega on tegevussuundade pingerida jäänud samaks, kuid muutunud on toetuse protsendid. Eelmisel aastal toetas 22% vastanutest ressurside suunamist psühholoogilise toe suurendamise ehk et on toimunud üheprotsendiline tõus. 17% küsitletutest toetas toona ressurside panustamist demokraatia arengusse, võrreldes selle aasta tulemustega on näha, et toetus sellele valdkonnale on langenud 4%. Samuti on langenud 3% võrra toetus ressurside suunamisele infrastruktuuri rajamisse. Toetus ressurside suunamisele majandusarengu edendamisesse on tõusnud 2% võrra ja naiste varjupaikadele 4% võrra. Ka eelmisel aastal toetati kõige vähem ressurside panustamist kvaliteetsesse haridusse. Võrreldes tänasega on aga 2023. aastal olev 6% toetus langenud 2% võrra.

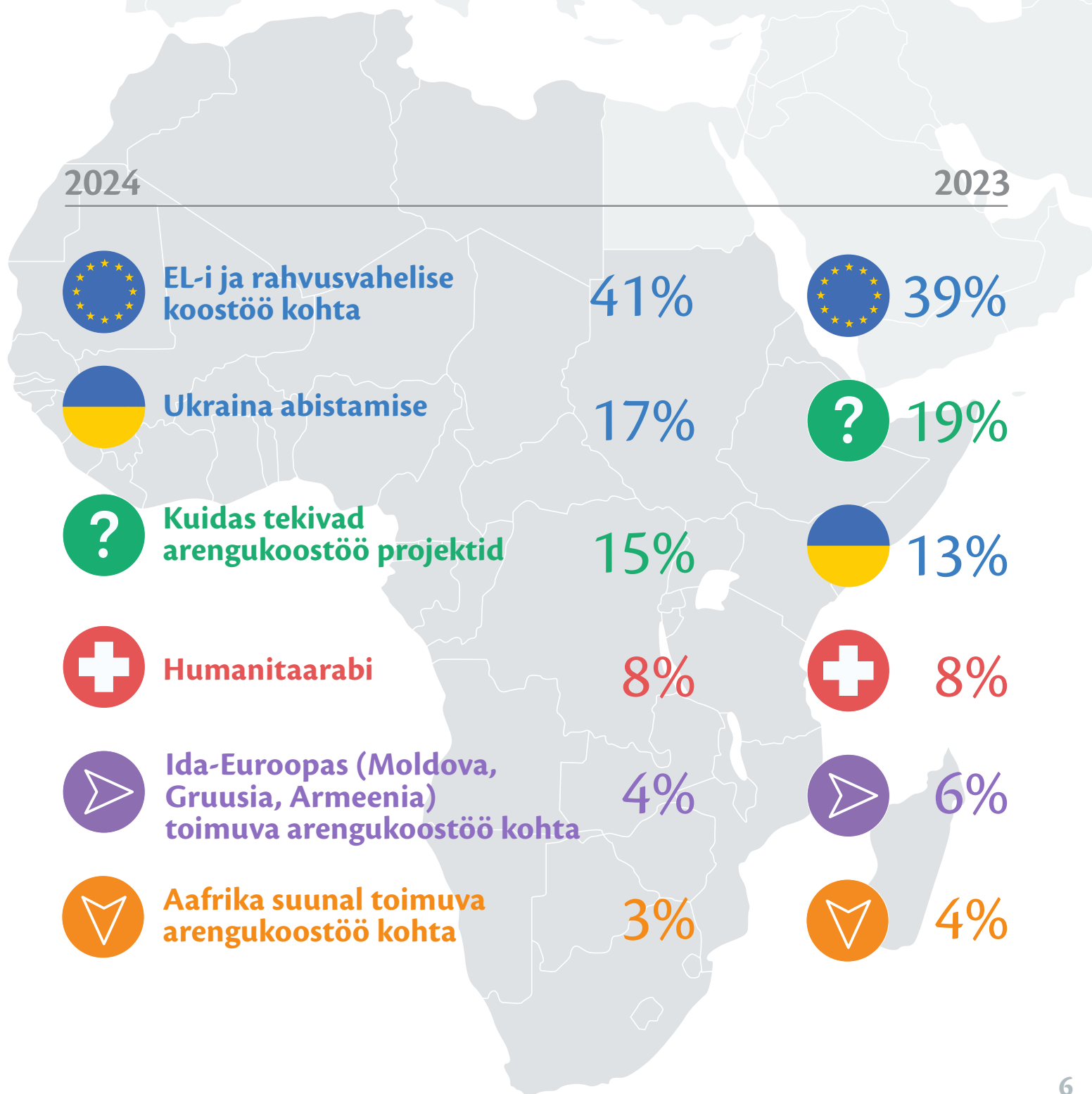
2024

2023

Küsisime Eesti elanikelt, milliste arengukoostöö või humanitaarabi teemade kohta nad sooviks rohkem infot.

41% vastanutest soovisid rohkem infot EL-i ja rahvusvahelise koostöö kohta, 17% Ukraina abistamise kohta, 15% vastanutest selle kohta, kuidas tekivad arengukoostöö projektid ning 8% soovis infot humanitaarabi kohta. Suhteliselt tasavägiselt sooviti infot Ida-Euroopas ja Aafrikas toimuva arengukoostöö kohta, moodustades vastavalt 4% ja 3%. 12% vastanutest aga soovis infot millegi muu kohta.

KOKKUVÕTE

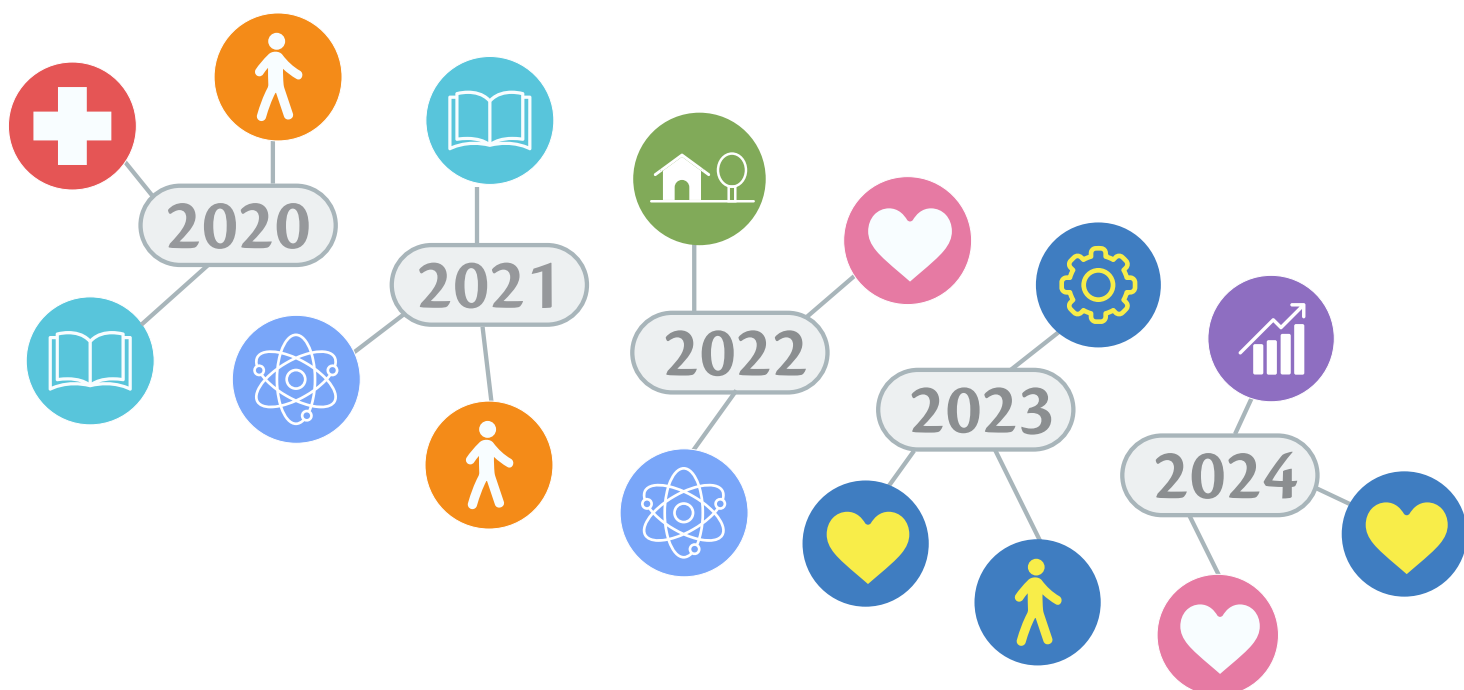
Arengukoostöö Ümarlaud viib juba neljandat aastat läbi küsitlusi, uurimaks Eesti elanike hoiakuid ja teadlikkust rahvusvahelise arengukoostöö suhtes.

Käesoleva aasta küsitlusest võib järeldada, et Eesti elanike teadlikkus arengukoostöö kohta on kerges languses. Märkimisväärselt madalat tulemust on näha kõige nooremas vanuserupis. 18-24aastastest vastas keskmiselt 47% inimestest, et on või pigem on kursis valdkonnaga ning 53% vastas, et ei ole või pigem ei ole kursis. Prioritiseeritud valdkondade puhul on samuti näha mõningaid muutuseid võrreldes eelnevate aastatega. Täna jätkub 2023. aastal tõusnud trend muretseda sõja vahetu mõju pärast majandusele. Eeldatavasti on üle-euroopaline inflatsioon ja majanduslangus ka põhjus, miks nii eelmisel kui ka sellel aastal pidasid vastanud olulisimaks just majandusarengu edendamist. Kui eelmisel aastal peeti teiseks kõige olulisemaks valdkonnaks tervishoiu arengut, siis nüüdseks on sellele kohale tõusnud rahu ja stabiilsuse kindlustamine. Kõige tagasihoidlikum toetus oli demokraatia ja õigusriigi arengusse ning avalikkuse teadlikkuse tõstmisesse.

Võrreldes varasemate aastatega on toimunud pigem positiivsed muutused arengukoostöö rahastust puudutavate hoiakute osas. Eelmisel ehk 2023. aastal toetas rahastuse suurendamist 32% küsitletutest, käesoleval aastal 35%. Kuid eelmisel aastal toetas rahastuse vähendamist või sootuks lõpetamist kombineeritult väiksem hulk inimesi kui täna.

Seoses Ukraina territooriumil käiva Venemaa-poolse agressioonisõjaga on Eesti riigi peamiseks arengukoostöö prioriteediks muutunud sõjast nõrgendatud Ukraina. Suurim osa vastanutest eelistas, et ressursse suunataks Ukrainas psühholoogilise toe suurendamisse lastele ja sõjakuritegude ohvritele, mõnevõrra vähem demokraatia arengusse ja hea valitsemistava juurutamisse. Pigem tagasihoidlikult hinnati ressursside suunamist naiste varjupaikadesse ning toimetuleku suurendamiseks vaesunud rahvastiku hulgas ning kvaliteetse hariduse tagamisse.

Suur osa vastanutest tahaks edaspidi saada rohkem infot arengukoostöö ja humanitaarabi teemade kohta, eelkõige Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö kohta, aga ka Ukraina abistamise ja selle kohta, kuidas üldse tekivad arengukoostöö projektid.

ARENGUKOOSTÖÖ ÜMARLAUA SOOVITUSED

Arvamusküsitluse tulemuste põhjal on arengukoostöö valdkonnas vabaühenduste katusorganisatsiooni ning Välisministeeriumi ja ESTDEV-i strateegilise partnerina tegutsev Arengukoostöö Ümarlaud koostanud soovitusel, et arendada arengukoostöö valdkonda ja tõsta Eesti elanike teadlikkust arengukoostööst.

1. Soovitame Välisministeeriumil strateegiliselt ja ESTDEV-il rakenduslikult prioritseerida maailmaharidust ja toetada senisest märkimisväärselt rohkem maailmahariduslikke projekte ja tegevusi Eestis, mille sihtrühmaks on (kooli) noored. Uuringu tulemustest selgub, et tänaste kooliõpilaste ja kooli juba lõpetanute teadlikkus arengukoostööst on madalam kui teistes vanusegruppides. Seega vajab nimetatud sihtrühm senisest suuremat sekkumist Eestis maailmahariduse ekspertide poolt. Viimased vajavad aga selleks senisest märkimisväärselt suuremat riigi-poolset rahalist tuge nt suuremalt eelarvestatud maailmahariduse voorude näol.

2. Vastavalt uuringu tulemustele soovitame Välisministeeriumil strateegiliselt ja ESTDEV-il rakenduslikult prioritseerida teavitustegevusi Eestis seoses arengukoostöö ja selle üldise mainega. Eelkõige leiame, et puudu on läbi mõeldud ja strateegilisest lähenemisest Eesti arengukoostöö kommunikatsioonile, ning hetkel on täielikult puudu teavitustegevuste süsteemne rahastamine ekspert-organisatsioonide kaasamiseks arengukoostöö maine tugevdamisel ja laiema avalikkuse teadlikkuse tõstmiseks. Nii Välisministeeriumi kui ESTDEV-i partnerite hulgas on valmisolekut ja ekspertiisi teavitustegevuste pikaajaliseks ja süsteemseks läbiviimiseks.

3. Oleme jätkuvalt olukorras, kus Eesti arengukoostöö prioriteetideks (eelkõige idapartnerluse riikides) on demokraatia ja õigusriigi areng ning erinevatel teemadel avalikkuse teadlikkuse tõstmine, kuid Eesti avalik arvamus neid valdkondi mingitel põhjustel oluliseks ei pea. Soovitame nii Välisministeeriumil, ESTDEV-il kui ka arengukoostöö läbiviijatel suurendada sisulise ehk narratiividele toetuva teavitustöö mahtu, et tuua fookusesse just demokraatia arendamise ja teadlikkuse tõstmise olulisus, põhjendustega nende vajalikkuses, ühiskondliku mõjus ja kasus Eesti riigile.

4. Vastavalt inimeste märkimisväärselt huvile saada rohkem teada EL-i ja rahvusvahelise koostöö ning arengukoostöö projektide tekke ning Ukraina abistamise kohta, soovitame Välisministeeriumil, ESTDEV-il ning arengukoostööga seotud partneritel (nii vabaühendustel kui ka ettevõtetel ja asutustel) fookuseerida oma kommunikatsioonitegevused just antud teemale. On olemas ühiskondlik valmisolek võtta vastu täpsemat infot selle kohta, miks ja kuidas Eesti ja EL-i arengukoostööd läbi viib, kuidas tekivad konkreetsemad arengukoostöö projektid ning milline on abi Ukrainale. Seega on just praegu hea võimalus avalikkusega jagada nii tehnilist kui ka sisulist teavet Eesti ja EL-i arengukoostöö kohta nii EL-i enda kui ka arengukoostöö maine tõstmiseks olukorras, kus see on pigem langustrendis. Siinkohal on suur roll kõikidel osapooltel.